

Başbakan

HAFTALIK SİYASİ MAGAZİN

Sahibi ve neşriyatı fiilen
idare eden:
Rıfat Ilgaz

Adres: Çemberlitaş, Cami S.
No. 59

ABONE

Bir yıllık: 500 Kr.

Altı aylık: 250 Kr.

Fiati: 10 Kr.

Dizildiği ve basıldığı yer:
Osmanbey Matbaası

Cuma günleri çıkar siyasî Halk gazetesi

28 Ocak 1949

Yıl 1 - Sayı: 25

Faruk Görtunca Rusya'ya nasıl gidecekti?

Babâlinin vatanperver millîyetperver geçinen bazı yobazları vardır. Bütün günahlarının unutulmuş olduğunu sanırlar da ara (İfşa ediyoruz!) gibi paravralarla, on parmaklarında on ara, kendilerini müdafaa edebilecek halde olanların üzerine saldırırlar.

Bir adam gözden mi düştü? Onlar zaten O adamın ne mal olduğunu biliyorlardı. Falanca aman, falanca makalelerinde etmemişler mi idi? ve ondan sonra ver yansın ederler bir

adam siyasî bir faaliyetten dolayı hapse mi girdi? Vay hain, vay alçak vay rezil. Bir adam öldü mü? O zaten vatansızın biri idi.

Eli bağlı, kalemi kırılmış, ölmüş insanların üzerine saldıran bu don kışotlar, cesetler üzerindeki cesaret ve celâdetleriyle milî (!) vazifelerini yaparak, kendi karanlık mazilerini, kabahatlerini ard ayaklarıyla örtmeğe çalışan kediler gibi, gizlemeğe çalışırlar.

Memleket davasında mühim sosyal meselelerin tahlili ve izahı ile uğraşırken bu gibi abuk sabuk lâflarla saçmalarla alakadar bile olmazdık Fakat böylelerine daima şunu hatırlatalım ki

[eğer iş ifşa etmeğe kalırsa, bizim de bu bapta birçok sözümüz vardır.

Bugün birer kıymet olarak tanınan nice adamların foyasını bilirizki, bunları açıklamağı sırasız bulduğumuz için susmaktayız Meselâ, bundan birkaç sayı evvel, sırası düştüğü için Celâl Bayar hakkındaki ifşaatımız yapmıştık Demokrat parti için biri muvazza partisi deyenlere karşı, Celâl Bayar „Bir muvazza hareket nin namussuzluk,“ olduğunu söyleyecek kadar dürüst bir beyanatta bulunmuştur.

O zaman bizde Türkiye'de ilk defa bir Komünist partisinin de Celâl Bayar tarafından kuru-

muş olduğunu ve Celâl Bayarın bir Komünist partisinin lideri olduğu ve bu komünist partisinin de bir muvazza partisi olduğunu hafızası pek zayıf olan Celâl Bayara nazikâne hatırlatmak lüzumunu duymuştuk.

Celâl Bayar bu ifşaatımıza hiç bir şekilde cevap veremedi daha bunun gibi bir çok ifşa edeceğimiz vesikalarımız mevcut-

tur ki sırası geldikçe, fırsat düğ-
tükçe bunları neşredebiliriz.

Fakat bizim hakkımızda söylenenler hiç bir zaman bu iftira ve dedi kodu çerçevesini aşmadığı çiğ yemediğimiz ve işkili de olmadığımız için her zaman göğsümüzü gere gere hareketlerimizin hesabını verebiliriz

Bugün bir ifşaatta daha bulunacağız. Faruk Görtunca böyle bir ifşaatta bulunmaya bizi mecbur etmiştir.

Faruk Görtunca yazdığı bir başmakalede, bedbahat arkadaşımız Sabahattin Ali hakkında hiç bir aslı ve esası olmayan iftira-jarda bulundu, ve bu arada „eskiden Rusyaya İstanbul limasından gemilerle kaçıldığını fakat Sabahattin'in Bulgaristan hududundan kaçtığına göre emniyet teşkilâtımızın limandan kuş uçurmadığını,“ da yazdı. Emniyet teşkilâtımızın boğazlardan kuş uçurma masasına biz herhalde Faruk Görtunca'dan çok daha fazla memnun oluruz. Hele gazetelerde sık sık okuduğumuz Kürk, mücevher, Altın ve saim kaçakçılığında da mani olsa memnuniyetimiz daha çok artacaktır.

Biz gelelim Faruk Görtuncaya, kendisine bir hakâye anlatalım bakalım hatırlayacak mı?

1924 Senesinde İstanbul'da bir genç ilköğretim muallimi vardı Bu muallim bir şöret budalası idi, meteliği yoktu. fakirdi, Büyük ve kötü ihtirasları parasızlığı, şörete düşkünlüğü yüzünden başına birtakım maceralar arıyordu. İşte yalnız ve yalnız bu sebeple bu genç öğretmen komünist olmuştu Bu sıralarda malûm olduğu gibi Ruslarla aramız iyi idi Rusyada yüksek tahsilini yaparak Türkiye'ye dönmüş ve oldukça mühim bir mevkî elde etmiş olan bir zat ile bu genç muallim arayı uydurdu ve Rusyaya kaçmak istediğini söyledi Bütün hazırlıklar yapıldı. Öğretmen valisini bavulunu, eşyasını aldı bir sabah erkenden rıhtıma geldi. Evelâ hazırlanan plâna göre öğretmen şafakla beraber rıhtımda bir kayığa binecek kimse görmeden limandaki Rus vapuruna kapağı at cak sonra Rusyaya gidecekti. Fakat büyük bir tahşisizlik oldu. Hava o kadar fena, deniz o kadar dalgalı idi ki beklenen Rus vapuru limana gelmedi ve buna çok üzülen genç, haris ve şöret düşkünlüğü öğretmen de Rusyaya gidemedi Bir müddet burada komünist olarak yaşadı hatta komünizmi yayan şiirler yazdı. Bugün bu şiirler halâ mevcuttur sonra

(Devamı 4 ncü de)

Sabahattin Ali

A. Faik KARABUDAK

O, Türk Edebiyatının en büyük hikâyecisiydi. Bu, isbat edilmiş bir iddiadır.

Değirmen, Kağı, Ses Yeni Dünya, Kürk Mantolu Madonna ve Sırça Köşk gibi yarım düzünelik külliyat, bu iddianın, Yurt ve Dünya önünde azametle yükselen isbatlarıdır.

O, Türk Edebiyatının en kuvvetli romancısı olacaktı.

Bu da isbat edilir bir iddiadır.

«Kuyucaklı Yusuf» ile «İçimizdeki Şeytan» yatağını kazmakta olan coşkun bir nehirin bütün kıvraklığını ve dinamizmini haykırıyor.

O, Türk Edebiyatının iyi bir sairiydi.

Bu dahi isbat edilmiş bir iddiadır.

«Dağlar ve Rüzgâr» ile son şiiri, çok cepheli ruhunun karışık revnakını bir pınar başının iç açan ve düşündürücü güzelliğiyle ortaya koyar.

O, yakın bir arkadaş, candan bir dost, inandığı bir fikrin ortağı idi.

Ve bunlar dahi isbat edilmiş iddialardır.

Fakat; Onun öldürülmesi?

İşte, ölümün dar manası dışında, kafanın almadığı, alımyacağı şey!

Bu ise, isbat edilemeyen tek iddia kalacak.

Sabahattin Ali, sen, içe işlenmiş bir şarkı gibi kalbimizden çıkmıyacaksın.

«Bu şarkı Nihaventtir.»

Sabahattin Ali meselesi

Gazetelerin hemen hepsi ağız birliği etmişcesine Sabahattin Ali'nin müseccel bir komünist olduğunu ve bu suçlardan mahkûmiyeti bulunduğunu yazıyorlar. Sabahattin Ali, komünistlik suçu ile sanık olarak dahi, mahkemeye gitmiş değildir. İki defa mahkûm oldu. İlk mahkûmiyetine sebep olan hadiseyi yazıyoruz:

Sabahattin Almanya'dan tahsilden döndükten bir müddet sonra Konya'da Orta Okul Almanca öğretmenliği yapıyordu. Sabahattin o zamanlar şiir yazardı. Bir akşam bir mecliste kendisinden şiir okuması rica edildi. Sabahattin de bir şiir okudu. Bu şiirin bir kısmını alıyoruz:

Cümlesi belî der enelhak dese
Hâlâ taparlar mı koca terese?

Kel Ali'nin boynu vurulmuş mudur

★

Koca teres kafayı bir çekince

İskender'e bile dudak bükünce ce

Hicabından yerler yarılmış mıdır?

Bu mecliste bulunanlardan biri, Sabahattin'e çok ya kınlık gösteriyordu. Fakat sonradan Sabahattin'le arası açılınca, Sabahattin'e düşman olmuş ve bu şiirin mecliste okunmasından altı ay sonra, Sabahattin'le arası açılınca Adliye'ye müracaat etmiş ve okuduğu şiirden dolayı kanunî takibat yapılmasını istemiştir. Bu şiirin, Cumhuriyet Başkânı Atatürk'e, imâ yolu ile hürmet sizce yazılmış olduğu anlaşılacak, Sabahattin hakkında kanunî takibat yapılmıştır. Muhelif meclislerde okunduğu iddia edilen bu şiirin, yalnız bir mecliste okunduğu adliyece sabit görülerek, Sabahattin bir yıl hapse mahkûm edilmiş, cezasını Konya ve Sinop hapis hanelerinde çekmiştir.

Sabahattin'in okuduğu ve bir kısmını da yukarıya yazdığımız manzume, esas itibarıyla, Sivasta bir Bektaşî ihtilâline ait bir marşın, o günkü zamana göre bir nazîresidir.

İşte «Komünist, komünist!» diye yırtındıkları Sabahattin'in suçu ve mahkûmiyeti budur.

Üç aylık ikinci mahkûmiyeti ise, Markopaşa'da çıkan bir yazıdaki hakaretten dolayıdır ki, bunun da komünistlikle hiç bir alakası yoktur.

Hal böyle iken, bir adam öldükten sonra, onu vatan haini olarak gösterenlerin, eğer vicdanları varsa, azıcık olsun utanmaları, sıkılmaları lâzımdır.

Türkiyede Sosyalizm

Türkiyede sosyalizmin gerçekleşmesi için birbirinden ayrı iki fikir vardır. Bunlardan biri, tarihî ilerlemenin normal gidişine uyarak sosyalizmin gerçekleşmesidir. Nasıl evvelce krallar, padişahlar vardı ve nasıl bunlar kendi ellerinde olmayan iktisadî ve içtimai sebeplerin zoru ile iktidar ellerinden bıraktılar. Ve bunların yerine burjuvazi dediğimiz orta sınıf ilerlemesini yaparak tek adamın diktatorasını yıktı. Yani burjuva, inkılabını yaptı ise, işte tıpkı bunun gibi, burjuva elindeki hâkimiyeti de, zarurî ve tabii olarak büyük halk kütlesi alacaktır, yani halk bizzat kendi kendini idare edecektir, hakikî demokrasi, gerçek sosyalizm de budur diyorlar.

Fakat yine böyle düşünenler diyorlar ki: Türkiyede, henüz burjuvazi inkılabını yapmış değildir. Henüz Anadolu derebeyi, büyük toprak sahipleri, ağalar elindedir, yani feodal iktisat hayatı yaşamaktadır.

İşte diyorlar, biz eğer halk kütlesinin, emekçinin sınıf şu uruna ermesini ve inkılabını yapmasını istiyorsak, evvelâ burjuva inkılabının tam mânasile gerçekleşmesine yardım edelim. Yani Türkiyedeki işçi ve toprak işçisi evvelâ burjuva demokratik inkılabının gerçekleşmesine yardımcı olsun, hattâ bu hareketin önderi olsun.

Türkiyede burjuva demokratik inkılabı gerçekleşince, artık ondan sonra ileri safhalara geçilebilir.

Böyle düşünenler, tarihî tekâmül yolu ile bu safhalardan geçen, yani bugün burjuva demokratik inkılabını yapmış olup ta, sosyalizme giden milletleri de misal olarak gösteriyorlar.

Bir de buna zıt olan fikir vardır. Onlar da şöyle düşünüyorlar:

Uzvi bünye, tabii şekilde inkışaf eder. Meselâ bir çocuk annesinin karnında dokuz ay on günde bir insan yavrusu haline gelir. Bu müddeti sunî vasıtalarla kısaltmağa imkân yoktur. Doğduktan sonra da çocukluk, gençlik, delikanlılık devreleri vardır. Yavaş yavaş inkışaf eder. Bu müddetleri de çabuklaştırmak mümkün değildir. Eğer sosyal bünyede, yani cemiyet te, bir uzvi bünye gibi olmuş olsa idi, siz haklı idiniz. Sosyal bünyenin gelişmesini de tabii zamanlar içinde beklemek lâzım ge'irdi. Yani tek adamın sözünün kanun olduğudur, sonra prensler, derebeyler sistemi, sonra burjuva sınıfının terakkisi ve hâkimiyeti ele alması, sonra sosyalizm...

Halbuki diyorlar, sosyal bünye, hiç bir zaman organik bünyeye benzemez. Yani bir cemiyet, bir insan gibi mutlak merhale ve devirler atılarak gelişmez. Bazen birçok devreleri atlar. Yani bir insan çocuk olmadan delikanlı, delikanlı olmadan genç, genç olmadan orta yaşlı olmadığı

halde, bir cemiyet bazan feodal hayatını yaşamadan burjuva inkılabını yapabilir. Yahut burjuva demokratik inkılabını yapmadan da sosyalizme gidebilir. Ve buna sosyal sıçramalar denir. Ve nasıl birinci şekilde düşünenler, şimdi diki milletlerden örnek alıyorsa, ikinci şekilde düşünenler de, yine bugünkü milletlerden misaller alıyorlar.

Acaba bu iki çeşit düşünce den hangisi Türkiye realitesi ne uygundur?

Her iki çeşit düşünenler de, sosyalizmin bütün dünya için ve bu arada Türkiye için de kaçınılmaz bir zaruret olduğuna inanıyorlar. İktidar partisi istediğini yapsın, şu şöyle yapsın, bu böyle yapsın, ne olursa olsun, sonumuz muhakkak ve muhakkak sosyalizmdir, bundan kaçmanın imkânı yoktur; tıpkı hayattan ve ölümden kaçmanın imkânı olmadığı gibi. Ve yine her iki şekilde düşünenler şu noktada da beraberdirler: Sosyal

hâdiseler, insanların zorile ne durdurulabilir, ne de çabuklaştırılabilir. Sosyal hâdiseler iktisadî münasebetlerin neticesidir.

Şimdi ayrıldıkları nokta şu rasıdır:

Birinci çeşit düşünenler, Türkiyedeki iktisadî münasebetler, daha henüz burjuva demokratik inkışafına müsait hale gelmemiştir. Evvelâ elbirliğiyle bu işi tamamlıyalım. İkinci çeşit düşünenler de böyle cevap veriyorlar:

Eğer Türkiye, dünya yüzünde başlı başına, yapayalnız bir millet olsaydı, dediğiniz doğru idi. O zaman kendi iktisadî münasebetlerinin doğurduğu sosyal hâdiselerin gidişine uymağa mecburdur. Halbuki, Türkiye dünya milletler topluluğunun, ister istemez bir parçasıdır. Diğer parçalar sosyalizme gelmişken, vücudun bir parçasının,

— Hayır ben sosyalizme gi

demem, daha burjuva inkılabını yapacağım, demesi olmaz. Nasıl ki bir insan vücudu ileri doğru giderken, bir kolun geriye gitmesi mümkün değilse.

Ve diyorlar böyle düşünenler, İşte Türkiye için bir sosyal sıçrama zarurettir, burjuva inkılabının tahakkukuna lüzum olmadan sosyalizmin gerçekleşmesi lâzımdır.

Daha doğrusu, bu sizin, bizim elimizde değil, böyle olacak tarihî bir zarurettir.

Şöyle bir hulâsa etmeğe çalıştığımız bu iki ayrı görüşün tam bir münakaşası, izahı yapılmış da değildir. Esasen sosyalistler arasında, bu çeşitten münakaşalara imkân da yoktur. Sebebine gelince, birbir zorluklarla çıkarabildiğimiz gazetelerimizin çoğu, bir kaç sayı sonra kapatılmaktadır. Fakat ne olursa olsun böyle böyle bu memlekette sosyalizm bir bilgi halinde girecektir. Hiç olmazsa (Sosyalizm nedir? Komünizm nedir? Sosyalizme le, Komünizm arasındaki fark

Okuyucularımıza

Gazetemiz bu sayısından itibaren cumagünleri çıkmıya başlayacaktır. Bazı teknik zorluklar yüzünden, gazetemizin çıkış günlerini değiştirmek mecburiyetinde kaldığımızı bildiririz.

«BAŞDAN» 1 gelecek sayıdan itibaren 8 sahifeye çıkarıyoruz. İlk sayıdanberi magazin olarak takdim ettiğimiz gazetemizi bu suretle maksada bir parça daha yaklaştırmış oluyoruz.

«BAŞDAN» 1 günü gününe yetiştirmeye çalışırken daha mükemmeliyi elde etmeyi hiç bir zaman aklımızdan çıkarmış değiliz. Bu halile dahi

«BAŞDAN» 1 son şekline girmiş kabul etmiyoruz.

nedir?) Bizi sık sık sorguya çekenlere ve hakkımızda karar verecek mevkide olanlara, bunları öğretmiş oluyoruz ki, memleket hesabına bu dahi bir kazançtır.

kimse bu sayede para sahibi olamayacak.

Çünkü, aksilik dedim ya, Bulgar hududundaki cniayette, katil, kendisinin tam da kafasını ezmişti! — D. N.

BAŞDAN —

Katil Ali Ertekin, söylediği gibi sahiden vatanperver bir insan olsaydı, ezilecek kafayı seçmekte bu kadar büyük yanlışlık yapmazdı.

Düşünüyoruz; Acaba Doğan'ın kafası bir katilin sopasına hedef olsaydı, Sabahattin onun arkasından ne yazardı? Her halde, kendi arkasından yazılanları yazmaya, ne terbiyesi, ne inançları, ne de san'atı müsait değildi. Belki de, «yazık bir insan öldü» diye üzüldü ve ağladı. Zavallı Sabahattin, onlar senin zannettiğin gibi olmamakta ısrar ediyorlar.

Girkin yazılar

Sabahattin Ali'nin arkasından okuyucuları utandıran gazete yazıları maalesef hâlâ devam etmektedir. Bu arada Doğan Nadi'nin Cumhuriyet'te çıkan ve aşağıya aldığımız fikrasını, bir ölü arkasından yapılabilecek hayasızlığa örnek olarak veriyoruz:

HAYDİ ARAYALIM

«Ankara İkinci Asliye Cezası, bir hakareten muhakeme ettiği Sabahattin Ali'nin «Türkiye sınırları içinde nerede görülür veya bulunursa hemen yakalanıp tevkif edilmesine», karar vermiş.

Hay, aksi şeytan hay! Ne kadar arasak bir türlü bulamayacağız. Hattâ «kafasını getirene şu kadar yüz altın mükâfat», bile vâdölünse, hiç

Sabahattin Ali için okuyucu yazıları

Ağabeg

Bana ne dersiniz deyiniz; Ahmet ağanın terazisi başka, Mehmet ağanın kantarı başka tartıyor.

Bir arkadaşla Tünelden çıkarken seni gösterdiler. Gece idi, pasif korunma olduğu için ışıklar da söndürülmüştü. Karanlıkta iyice görüp seçemedim.

Nihayet Emniyet Müdürlüğünde seni tanıdığım zaman sevincim sonsuz oldu. Tabii ve mütevazı bir halin vardı. Gözlerin elmas gibi parlıyordu.

Bana öyle geliyor ki sen öldürülmedin, boğuldun; havasızlıktan, hürriyetsizlikten boğuldun. Çünkü sen, ne Ahmet ağanın terazisine, ne de Mehmet ağanın kantarına güvendi. Sen okka her yerde

dört yüz dirhemdir, diyor-dun. Ve sen havasızlıktan boğuldun.

Halil Feyzi

Faruk Gürtuncaya

O bir dostdu derdimizi duyan O bir kardeş hak yolunda uyan Kes sesini hey Gürtunca Faruk Değiz halk younda biz yayan Ali Ecim

Sabahattin Ali

Tek gayesi, halkın menfaatinin korumak olan Sabahattin Ali'nin arkasından saldıranlar çok.

Bu küstahlara verilecek en güzel cevap, Sabahattin Ali'nin arkasında bir heykel gibi bıraktığı eserleridir.

Ali Ünsür

Geveze Gazetesinin muhakemesi

«Geveze» Gazetesinin 29 Eylül 1948 tarihli ve 13/46 sayılı nüshasında intişar eden «Türk misafirperverliği» ve «İzmir ziyareti» başlıklı yazıdan dolayı matbuat kanunun 35 inci maddesi ikincibendine muhalifetten, gazetesinin sahibi Remzi Gürcan, Asliye İkinci Ceza Mahkemesine verilmişti.

14 Ocakta yapılan son duruşmada, Remzi Gürcan müdafaa olarak şunları söylemiştir:

Yazı, misafirperverlik anlamının memleketimizde son zamanlarda almağa yüz tuttuğu menfi şekli belirtilmek maksadile kaleme alınmıştır. Ve İzmirde bir Amerikalı bahriyelisinin öldürülmesiyle neticelenen müessif hâdis, bu husustaki düşüncelerimizi açıklamaya sadde vesile olduğu için İzmir mahkemesinin verdiği karardan da havadis kabildinden bahsedilmiştir.

Biz münhasıran İzmirde işlenen cinayet dolaysile beliren misafirperverlik anlamının İzmir hadisesinde Amerikalı erlerin sokaklarda yaptıkları taşkınlıklara ve bu arada kadınlara sarkıntılık etmelerine, gelen geçenlerin hatta zabitanın bigâne kalmış olmasının aslamüsamaha ile karşılanamayacağını, bu kayıtsızlığın misafirperverlikle izah edilmeyeceğini anlatmaya çalıştık.

Misafirperverlik acil bir histir. Türk Milleti köylüsü ile, şehirlisiyle bu hisle meşhurdur. Esasen millî ananelerimizin en bariz vasıflarından biri de misafirperverliktir. Fakat muhterem hakim, misafire misafirlik kaidelerine uygun hareket ettikçe hürmet edilir. Misafir her türlü medeni kaidenin haricine çıktığı sokakta kadınlarımıza, kızlarımıza musallat olduğu, gazinolar da Türk vatandaşının kafasında bira şişesini parçaladığı, caddelerde nara atarak giderken polisin gözü önünde, elindeki rakı şişesini herhangi bir vatandaşın ağzına dayayıp zorla içirdiği, gazinolarda kendisine hizmet edenleri dövdüğü, otomobilinde kendisini taşıyan şöförün hakkını vermediği, ona vurup hakaret

ettiği bir anda, misafir, misafir olmaktan çıkmış, zorba olmuştur Zorbaya misafirperverlik göstermek zillettir Milletim zelil de gildir!

Matbuatta okuduklarımız gözlerimizle gördüklerimiz bizde şu kanaat hasıl etmiştir ki, milletimizin terbiyesini ve sabrını, misafir diye memleketimize gelenlerden bir kısmı takdir edememiş ve hatta mümtaz vasıflarımızı zaaf olarak kabullenip, onları istismar etmişlerdir.

Millî istiklâlini kapitasyonlara, düyunu umuniyelere yani yabancı sermayenin memlekette yaptığı tahribata karşı kazanmış ve millî terbiyesini bu zaferin kıymet hükümleri üstünde inşa etmiş asil bir milletin mensubu olduğumuz için, Türk misafirperverliği bizim ananavi hasletlerimizden biri bulunduğu için, bu konuda hassas olmamak elimizden gelmiyor.

İddia makamı, bu hislere yabancı kalmakta hürdür. Bu hisleri taşıyanlar aleyhinde bütün selâhiyetini kullanarak hareket geçerek, bu hayatî memleket davasında hazin bir rol oynamakta da hürdür. Fakat muhterem hakim, bu gün artık iddia makamı bütün rolünü bitirmiştir. Türk hakimi, milletimizin mukaddes bildiği mefumlara bigâne kalanlarını, yoksa onlara karşı mücadele edenleri mi haklı çıkaracaktır? Kararınız bunu gösterecektir.

Mahkeme, maznunun suçunu sabit görmüş ve kendisini tecilsiz olarak 200 lira para cezasına mahkum etmiştir.

Dokumacılar Sendikasında

16 Ekim 1947 de, C.H.P., senliklerinden ayrı, hiç bir parının tesirine kapılmadan kurulan «İstanbul Mensucat İşçileri Sendikası»nın yıllık kongresi 23 ocakta Cerrahpaşa D.P. lokalinde yapılmıştır.

Okunan yıllık çalışma programında, bu sendikanın hangi gaye ile ve ne şekilde teşekkül ettiği belirtiliyordu. Bu arada işçi olmaları tarafından kurulup yürütülmiyen sendikaların, işçiye menfaat temin edemediği, bu yüzden C.H.P. Sendikalarına, işçilerin girmemesi anlatılıyordu.

Raporun okunmasından sonra, dileklere geçildi. Söz alan Ömer Çetinkaya şöyle demiştir:

Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin şimdiye kadar işçilerine bir iş hallettiği görülmemiştir -- Bölge müfettişlerinin vazifesini, Sendikalar yapmalıdır -- Fabrikalardaki işçi mümessilleri sendikadan almalıdır -- On üç maddelik sendika kanunu işçi hakkını korumağa kâfi değildir - Grev hakkı tanınmadıkça işçi vaziyeti Franko İspanyasının işçisinden ileri gidemez .

«— Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin, şimdiye kadar işçi lehine bir iş hallettiği görülmemiştir. Onlar evvelâ gelip patronla görüşüyor, sonra da gelip, işçi ile meşgul oluyorlar. Halbuki doğrudan doğruya iş yerlerinde, işçileri görmeleri lâzımdır.

«Sendika Kanunu» zayıf olduğundan, İş ve İşçi bulma kurumları»nın kaldırılması ve bölge müfettişlerinin vazifesini Sendikaların yapmasını teklif ediyorum.»

Dinleyiciler arasında bulunan bir işçi:

«Evet, bu fikre iştirak ediyoruz. Bölge müfettişleri patronların otomobilleriyle geziyorlar, diye bağırıyor.

Ali Suavi Şen isminde bir işçi ayağa kalkarak:

«İşçi kurumları, Sendikalarla irtibatla bulunmalıdır. Bir işçi çıkarmak, almak için sendikalarla temas etmelidir. dedi.

Cemal Tezer de şöyle dedi:

«Sendikalar kanunu, sendikaların gayri siyasi olmasını âmindir Fakat Halk Partisi ara seçimlerinde işçileri kendi siyasi maksatlarına alet etmek istiyorlar. Bunlara uyan işçilere ve işçi teşekküllere teessüs ederim.

Mahmut Alkan da şöyle dedi:

«On üç maddelik sendika kanunu, işçi hakkını alımya ve korumağa kâfi değildir. İşçiler, sendikalarına göre muamele görüyorlar. Patronlar evvelâ, işçilerin hangi Sendikadan olduğunu soruyorlar.

Ömer Kılıçaslan da:

«Fabrikadaki işçi mümessilleri, sendika üyelerinden olmalıdır. dedi

Galip Üstün:

«Yirmi beş senedir biz Sendika namına bir şey görmedik. Şimdi bu müstakil sendikayı kurmakla, bir varlık meydana getirdik

Konuşma arasında, ihtiyarlık sigortasının işçiye bir fayda temin etmediğini, Çünkü fabrikalarda bu günkü şartlar altında esasen altmış yaşına kadar çalışmanın imkânı olmadığı, kırk kırk beş yaşında bile işçilerin işe yaramaz, pos haline geldiği anlatılmıştır.

Muzaffer Benli ismindeki işçi: «İş mahkemeleri»nin bir an evvel kurulmasını isteyerek, kaza sigortasında altı ay çalışma şartı vardır. Halbuki, işçi çalışmaya başladığı anda, hayatı kazaya maruz demektir.

Hüseyin Dokur, şunları söylemiştir:

«Gayemiz sınıfımızı tanımak, hakkımızı almaktır. Büyük enerjimizi sarfederek bütün varlığımızı patronlar alıyor. İşçilerin yüzde sekseni, çürük, hasta yarımdır. Bize patron el uzatmaz; biz bize el

uzatamazız. Kütle haline gelebilirsek ancak kuvvet olabiliriz.»

İstanbul'da bulunan 37 bin küsur işçinin, bir çatı altında toplanması için isteklerde bulunulmuştur:

Sabahattin Ali

A. Nesimi

işledi» şeklinde takdim edilmiş olmalıdır.

Acaba Ali Ertekin, bu cinayeti siyasi endişelerle mi, yoksa Sabahattin'in parasına tamen mi işlemiştir?

Bu gün adliye intikal etmiş ve henüz hükmü verilmemiş olan bir hadise üzerinde mütalâa yürütmek, hukuken ve vicdanen doğru olmayacağı için, bu cinayetin siyasi mi? yoksa adi bir cinayet mi? olduğunu incelemeğe, bu gün için imkân görmüyoruz.

Ne şekilde olursa olsun, Sabahattin Ali, bu gün fizik bakımından bir kemik külçesinden başka bir şey değildir.

Sabahattin, felsefi tefekkürü ve dünyayı anlayış tarzı bakımından, maddeden ayrı ve ondan müstakil bir ruhun mevcut olabileceğine, bizim gibi o da inanmazdı.

Bu itibarla, bu gün bizim onun ruhunu şâd etmek gibi bir düşünce ile yazı yazmamıza imkân yoktur. Esasen ne o bizden böyle bir şey isterdi; Ne de biz böyle bir şey yapabiliriz. Sabahattin Ali öldürüldü. Artık onun bizden,

Deri İşçileri Sendikası Başkanı Abdullah Sipahi:

«Bugünkü Sendika kanunu kaldıkça, bu dileklerin yerine getirilmesine imkân yoktur; diyerek, grev hakkı işçiye verilmezse, işçinin hakkını alamıyacağımı belirtmiş ve:

«—Milletvekillerinin sırtlarındaki İngiliz ve Amerikan elbiselerini çıkararak yerli kumaştan elbiseler giymesini teklif ediyorum.» demiş ve bu sözler, şiddetle alkışlanmıştır. Şaban Yıldız ayağa kalkarak:

«Grev hakkı tanınmadıkça, bu sendikalar hiç bir zaman Avrupa Sendikaları ayağına çıkamaz ve Franko İspanyasındaki Sendikalardan ileri

(Devamı 4 de)

idealist olarak bir tek isteği olabilir; O da: ancak, san'at vadesinde açtığı ve yürüttüğü çığrı daha fazla inkişaf ettirmek.

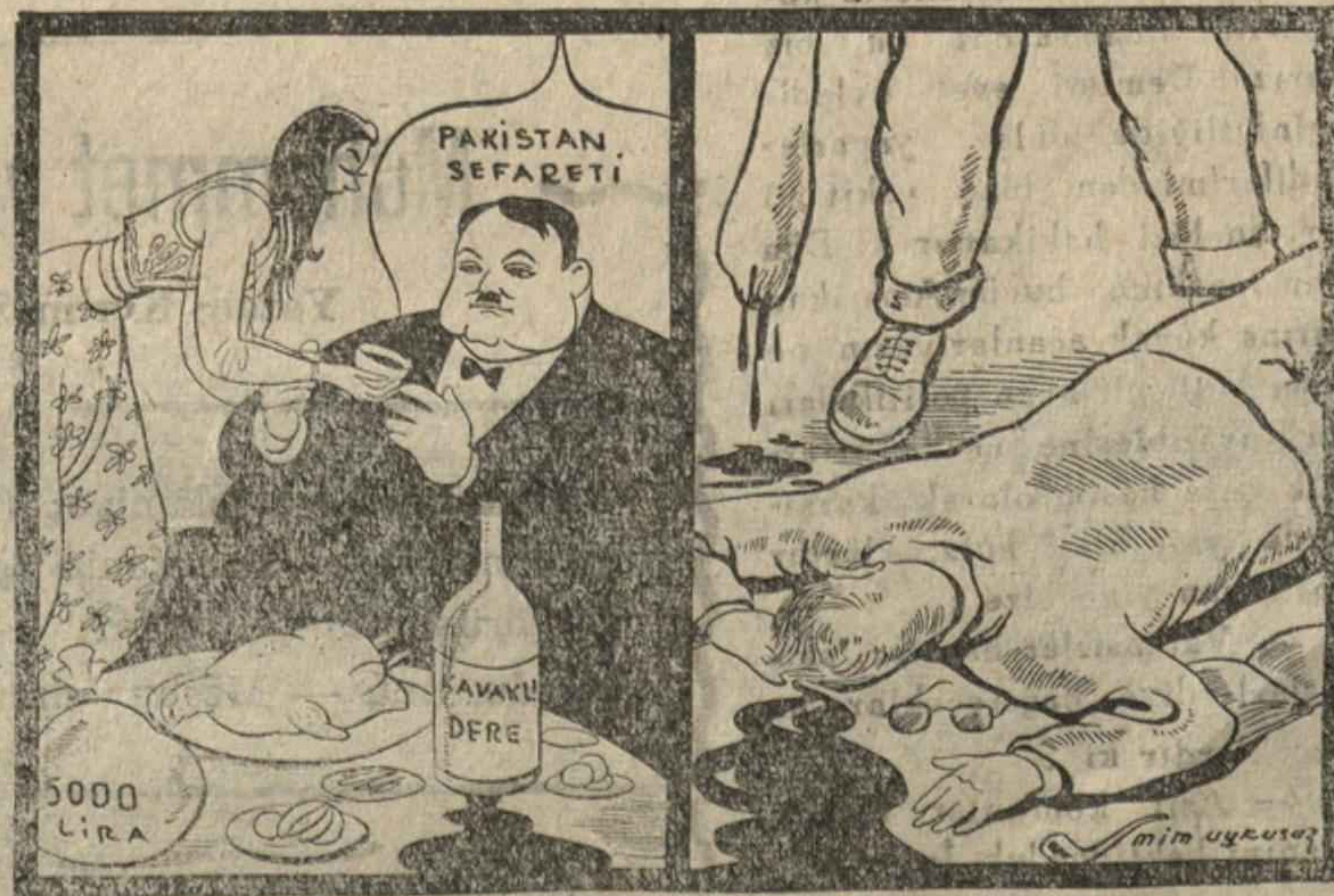
San'atkâr arkadaşlarımız, Sabahattin'in yokluğunu belli etmemek için daha fazla çalışacaklardır. Türk köylüsünün fakir halkının ızdıraplarını san'at çerçevesi içinde aksettiren bir Sabahattin bu gün öldürülmüşse, tereddütsüzce iddia edebiliriz ki, Türk halkı bir çok Sabahattin Ali'ler yetiştirecektir. İşte bu da bizim tek tesellimizdir.

Rifat Ilgaz Sanatoryumda

Arkadaşımız Rifat Ilgaz, evvelce bildirdiğimiz gibi, son hadiseier dolayısıyla, yatmakta olduğu Cerrahpaşa Verem pavyonundan çıkartılmıştı. Cerrahpaşa hastahanesinin Baştabibi aynı zamanda C.H.P. İstanbul İl Başkanı olan Esat Durusoy, Rifatı hastahanedan çıkarmadan evvel, kendisinin polis ve savcılık tarafından rahatsız edildiğini söylemiştir.

Böylece hastaneden çıkan Ilgaz, on gün kadar savcılıkta ifadeler ve mahkemelerle meşgul olmuş ve tekrar hastalığı arttığından yatağa düşmüştür. Rifatı para ile yatıracak bir hastane dahi bulunamamış, nihayet Vali Vekili Halûk Nihat Pepeyi'nin ve Sağlık Müdürü Faik Yargıcı'nın yardımlarıyla, Heybeli A da Sanatoryumuna yatırılmıştır. Rifatın sıhhi durumu, henüz düzelmiş değildir.

BAŞDAN — Rifat Ilgaz'a gösterdikleri iyilikseverlik ve yardımlarından dolayı, Halûk Nihat Pepeyi ve Faik Yargıcı'ya teşekkürlerimizi bildiririz.

Sanatkârlarımıza reva görülen armağanlar

Mehmet Ali Aybar mahkûm oldu

İstanbul Üniversitesi eski doçentlerinden arkadaşımız Mehmet Ali Aybar, İstanbul'da (Hür) isimli haftalık bir gazete çıkarmakta idi. Mahut Sıkı Yönetim tarafından «Hür» kapanınca, Aybar İzmir'e giderek «Zincirli Hürriyet» ismi altında, neşriyatına devam etmişti. İzmir'deki mürettep nümayişlerden sonra, bir müddet neşriyatını durduran Aybar, Sıkı Yönetimin kalkmasıyla yeniden «Zincirli Hürriyet» i İstanbul'da ancak bir sayı çıkarabilmiş, Malûm terör gazetesinin çıkmasına engel olmuştu. Hiç bir matbaada gazetesini basmak imkânını bulamayan Aybar, içinde bulunduğu müşkül durumu, «Lutfi Kırdar'a acık mektup» adlı broşürde belirtmişti. Bu broşür üzerine, Aybar hakkında, alâkalı makamlarca broşür kül halinde incelenecek, Asliye Ceza Mahkemesince Bakanlar Kurulunu süp hede bırakacak mahiyette bir suçla verilmişse de, beraet etmişti. Beraet kararını müteakip, aynı broşürde Cumhurbaşkanıya tecavüzkârane neşriyet görüldükçe, Aybar hakkında Ankara Ağır Ceza Mahkemesinde dâva açıldı.

25 Ocakta Ankara Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşma yedi saat sürmüştü, Aybar ve avukatı müdafaasını yapmış ve mahkeme kararını vermiştir.

Verilen kararda, Aybar'ın Cumhurbaşkanı aleyhine tecavüzkârane değil, edep ve terbiyeye münafi nesriyatıta bulunduğu sabit görüldükçe, dört aya mahkûm edilmiştir.

Mahkemede Aybar ve avukatı broşürün daha evvel Asliye Mahkemesinde beraet ettiğini bu sebepten davânın sukutundan, Savcı da yargılanmanın kâfi olmasını istedi.

Yargıç, her iki talebi de reddetti:

Aybar müdafaasında:

Zincirli Hürriyetin İzmir'de çıkan bir nüshasında Amerikan yardımını tenkid ettiğini, bunun Halk Partisi çevrelerinde iyi karşılanmadığını ve aleyhine İzmir'de bir miting hazırlatıldığını, bu gazetelerin yurtdışı suretile de kendisine hakarete bulunduğu nu, Zincirli Hürriyet'i İstanbul'da tekrar çıkarmaya başladığında yazılan mizahî bir yazıyı Atatürk'ün gençliğe emanetile istihdaf ettiği manasına alındığını söyledi. O zaman İstanbul Valisi bulunan Lutfi Kırdar bir gazete-ye beyanat verdiğinden, bunda kanunsuz hareketlere asla müsaade edilmeyeceğinden bahsedildiğini anlattı. Kendisinin keyfi iktidara karşı mücadele ettiğini, bu broşürün de anlattığı şartlar altında kaime alındığını belirtti.

Aybar müdafaasına şöyle devam etti:

Şen demokratik hayata ayak uydurabilmek için tek millîyet, tek parti, tek şef, millî şef ve parti değişmez genel başkanî tabirlerini değiştirmek zorunda kaldığını, Peker hükûmetinin 21 Temmuz'ta tekaddüm eden faaliyetini izah etti ve artık bu devirden sonra başkaya lüzum kalmadığını, çünkü Demokrat Partinin ideal-politika tutmuş olduğunu anlatarak dedi ki,

«Adeta Bay İnönü her iki partinin de genel başkanı olmuştu.»

Kurultayda, tüzükte, zeva hiri kurtarmak için bir değişiklik yapıldığını ve o zamana kadar Millî Şef denen zata sadece genel başkan dendiğini söyledi.

C.H.P. nin din siyasetini tenkid etti. Mekteplerde din dersleri ihdasının inkılâpçılık ve lâiklikle kabili telif olmadığını, yazmış olduğu broşürde, yaklaşan seçimlerde rey toplayabilmek için irticaa tekrar yol verildiğine işaret ettiğini, dinin siyasete âlet edilmemesini asla kabul etmediğini

Gürtunca Rusya'ya nasıl gidecekti

(Baş tarafı 1 de)

hayat istikameti değiştirdi para kazanmaya başladı komünistlikten vazgeçti ve mütiş milliyetçi vatanperver oldu.

Bizim hikâyemiz burada biter. Acaba Faruk Gürtunca yirmidört sene evvelki bu genç ilk mektep muallimini ve bu vak'ayı hatırlıyor mu eğer Celâl Bavar gibi da hafızasının bir muzipliğine uğramışsa kendisine daha fazla malûmat şahit vesika ve delil gösterebiliriz ve hikâyemize devam edebiliriz.

Haydi haydi acıtmayın kutuyu . . . Bu memlekette komünistlerin kimler olduğunu hakiki vatanperverlerin kimler olduğunu çok iyi biliriz.

Sair Hasan İzzetin Dinamo Ankara'da bir komünistlik propagandası iddiasıyla takibata uğramış ve Ankara valisi ölen Nevzat Tandoğan Dinamoyu karşısına alarak.

— Ulan bu memlekette komünistlik lâzımsa onu da biz yaparız. Demişti evet öyledir Komünistliğide onlar yaparlar efendilerimizden bize vakit mi kalır. Şu biri hakikattir ki Dün alman markına bugün Amerikan dolarına kucak açanlar yarın ne olduğu belli olmayan politikaları icabı Rus rublesine kucak açarlarsa ilk defa hasım olarak karşılarında yine blzi bulacaklardır ve o zaman yine bize ;

— Vatansızlar hainler, satılmışlar! diye bağıracaklar ne diyeceklerdir ki.

— Asıl komünist bizdik zamanını bekliyorduk. İşte şimdi zamanı geldi siz vaktinden evvel harekete geçmekle provokasyon yaptınız haydi yürüyün zindana.

ni bildirdi. Kimseye karşı bir suç işlediğine kani olmadığını, bir memleket hizmeti yaptığını, kendisinin bu muhake me önüne getirilmesinin asıl sebebinin, millîyetvekilleri seçimini müteakip İzmir'de çıkan bir gazetede yazmış olduğu makalenin sebep olduğunu söyledi. İnönü'nün, Cumhurreisliği vasfının C. H. P. Genel Başkan Vekilliği vasfına üstün olmadığını ve kendisinin yazısında sadece C.H.P. Genel Başkanından bahsettiğini anlattı.

Aybar müdafaasında:

Herkes gibi bir fânî olan Cumhurbaşkanının da hatâ edebileceğini, bunu tenkid etmenin kanun nazarında suç teşkil etmeyeceğini anlattı ve müekkilinin beraetini istedi.

Cumhurbaşkanı aleyhine karşı edep ve hürmete münafi neşriyatıta bulunduğu kanaatine vardı. Bu sebepten hareketine uyan Türk Ceza Kanununun 158 inci maddesinin 2 nci fıkrasına göre altı ay hapsine, fakat bazı tahfif sebepleri gözönünde tutularak bu cezanın dört aya indirilmesine karar verildi. Verilen hüküm tecil edilmedi.

Ayşe ve Ayseler için

Orospu olduğun söylenir durur.

Babîâlî vitrinlerinde

Res mlerini güneş soldurur.

Beyoğlu kaldırımlarında sürünürdün bir zamanlar
Şimdi öz'üyormuşsun o günlerini.
Göbekli yağlı - Torik - lerden de hoşlanır olmuşsun
Niyetkütusu'na düştün düşeli.

Müjgân diyorlarmış sana artık dünkü Ayşem!

Naylon çoraplara kadar tırmanab'lmışsin demek?

Günde yüz elden arta kalabilmek:

Bu da bir emek...

Bu yokluk beni yok edecek demiştin bir zamanlar,
Mektep sıralarında ağladığın da olurdu.

Var iken yok olan dünkü Ayşem!...

Hayat sana sille vurdu, tekme vurdu, güz vurdu.

Sübeyman Okay

Muhammet ve Islâmiyet

Yazan: Kerim Sadı

Muhammed ve Islâmiyet (Marx ve Engels'in mektuplarından) — Felsefenin sefaletinde materyalist tarih görüşünün düsturları — Almanyanın bugünkü fikir durumu — Meşhur simalar.

Satış yeri: Arkadaş Yayınevi, Ankara Cad. No. 59

Türkiye sosyalist partisi faaliyete geçiyor mu ?

Son günlerde bazı gazeteler, İstanbul ve Ankara siyasî mahfillerine atfen Esat Âdil Müstecabî'nin yeni bir Sosyalist Partisi kuracağı haberini yayınladılar.

Birkaç gün önce de, sabah ve akşam gazetelerinden bir ikisi, bu haberin doğru olduğunu, İçişleri Bakanlığına vaki müracaatın tasvibile karşılıklı yazılı idi.

Bu şayiaların doğru olup olmadığını öğrenmek için bir arkadaşımız Avukat Âdil Müstecabî ile görüşmüştür. Muharrimimizin sorularını, Esat Âdil şöyle cevaplandırmıştır:

«Bu haberler, ciddi hiç bir esasa dayanmamaktadır. Sıkı yönetim tarafından 1946 yılında kapatılmış olan «Türkiye Sosyalist Partisi» Sıkı Yönetimin kalkması ile ve İstanbul İkinci Ağır Ceza Mahkemesinin, gerek program, gerek faaliyet bakımından partinin ve benim suçsuz olduğuma dair vermiş olduğu kararla kanunî mevcudiyetini ve hükmi şahsiyetini tekrar iktisap etmiş bulunmaktadır.

Türkiye Sosyalist Partisi hukuken mevcuttur. Henüz faaliyete geçmemiş olmasının ise bir çok sebepleri vardır.

Benim yeni bir program ve yeni bir isim altında yeni bir Sosyalist partisi kurmayı düşünmem için ortada hiç bir sebep görmüyorum.

Türkiye Sosyalist Partisinin programı, ilmi esasları, millî realitemizi gözönünde tutarak hazırlanmıştır. Türkiye'nin Demokratik gelişmesini tacil edici ve tekâmülci bir zihniyeti temsil ettikçe ve yalnız kendi memleketimizin şartlarına göre ayarlanmış bulduğuna göre, programında her hangi bir değişikliğe lüzum hissetmiş değilim.

«Demokrasimizin gelişmesi ve siyasî muvazenemiz bakımından ciddi bir sol cenah partisine şiddetle lüzum ve ihtiyaç görenlerdenim. Bu boşluğu ise, aynı program altında, ancak Türkiye Sosyalist Partisinin doldurabileceğine kaniim.

Hükûmetin, dolayısıyla iktidar partisinin yeniden faaliyete geçişimizi sempati ile karşılayıp, karşılamayacağını; demokrasimizin gelişmesi uğruna sarf edeceğimiz gayretlere, iyi niyet gösterip göstermeyeceğini henüz katıyetle tesbit etmiş değilim.

Türkiye Sosyalist Partisi gibi millî ve ilmi bir hüviyet taşıyan mutedil bir sol cenah hareketinin bile 1946 yılında nasıl bir teröre maruz bırakıldığını hatırlamakta devam ediyorum.

Bu gün Türkiye'de sol cenaha intisap iddiasında bulunan bazı teşekküller yok değildir. Fakat bunların ilmi ve siyasî hüviyetleri tatminkâr görülmediğinden kadrolaşamamışlardır.

Yukarıda söylediğim gibi, Türkiye'nin demokratik ve politik muvazenesi, ciddi ve mutedil bir sol cenah partisinin mevcudiyetine bağlıdır.

Bu mülâhazaların dışındaki şahsıma matuf haberlerin tamamı asılsız olduğunu yazabilirim.

Dokumacılar sendikasında

(Baş tarafı 3 de)

gidemez, demistir.

Bundan sonra yeni idare heyeti seçimi yapılmış, başkanlığa Zeki Ural seçilmiş, Hasan Öz Atilla muhasebeci ve Galip Üstün başkan vekili olmuştur.

Diğer idare heyeti azaları şunlardır:

Muzaffer Binal, Mahmut Alkan, Hüseyin Dokur, Ömer Çetinkaya, Ali Temiz bakkal Bekir Dokur, Hasan Gür, Cemal Aldoğan, Cemal Tezcan, Ahmet Nergis, Hüseyin Avni, Işık Sönmez, Ali Erten.

YENİ BİR DAVA DAHA AÇILDI

«Baştan» gazetesinin 28 12/1948 tarihli nüshasında çıkan «Türkiye'de Sosyalistlik» başlıklı yazı, «Baştan» imzalı başmakale ve «Bir şarkı söyleniyor» başlıklı şiir yüzünden de bu gazetenin sahibi Rifat Ilgaz, muharriri Briskent hakkında Türk Ceza Kanununun 140 ncı maddesi gereğince dâva açılmıştır.